

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın¹ Hazine ve Maliye Bakanı Sn. Berat ALBAYRAK tarafından cevaplandırılmasını arz ederim. 24.08.2020

Mehmet Bekaroğlu
İstanbul Milletvekili

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli cetvellerde yer alan kamu idarelerine, özel bütçeli idarelere ve düzenleyici ve denetleyici kurumlara tahsis edilen ödenek miktarı, 7197 sayılı 2020 Yılı Merkezi Bütçe Kanununun “Gider” başlıklı 1. maddesinde, yine bu idarelerce toplanacak gelir miktarı aynı kanunun “Gelir ve Finansman” başlıklı 2. maddesinde yer almaktadır. Aynı kanunun “Denge başlıklı” 3. Maddesinde ise ödenekler toplamı ile tahmini gelirler toplamı arasındaki farkın, net borçlanma ile karşılanacağı hükme bağlanmıştır.

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 5. maddesinde ise; *Malî yıl içinde yılı bütçe kanununda belirtilen başlangıç ödenekleri toplamı ile tahmin edilen gelirler arasındaki fark miktarı kadar net borç kullanımı yapılabileceği, borçlanma limitinin değiştirilemeyeceği, ancak borç yönetiminin ihtiyaçları ve gelişimi dikkate alınarak, bu limitin yıl içinde en fazla yüzde beş oranında artırılabilceği, bu miktarın da yeterli olmadığı durumlarda, ilave yüzde beş oranında bir tutarın, ancak Cumhurbaşkanlığı kararı ile artırılabilceği* yönünde düzenlemelere yer verilmiştir.

Söz konusu hükümlerden de anlaşılacağı üzere, borçlanma limiti konusunda yıllık bütçe kanunu ve ilgili 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunla yürütme organına verilen yetki; bütçenin gider ve gelir rakam ve tahminleri ile ilişkilendirilmiştir. Bu durum 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun gerekçesinde de yer almaktadır.²

¹ Aynı konuda benzeri sorularımızı içeren ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sn.Fuat Oktay tarafından cevaplandırılması istenilen 01.07.2020 tarih ve 7/32018 sayılı yazılı soru önergemizle ilgili olarak tarafımıza gönderilen 17.09.2020 tarih ve 48360949-610-29694 sayılı cevabi yazıda; yazılı soru önergemizde bahsi geçen hususların Hazine ve Maliye Bakanlığının görev alanına girdiğinden bahisle herhangi bir yanıt verilmemiştir.

² 4749 sayılı kanunun 5.maddesinin gerekçesi: Madde 5. - Malî yıl içerisinde yapılacak net borçlanma tutarı bütçe kanunlarına göre belirlenir. Madde ile, bütçe kanunlarında belirtilen ödenekler toplamı ile tahmin edilen gelirler arasındaki fark tutarı kadar net borçlanma limitinin yıl içerisinde en fazla % 5 oranında artırılabilceği ve malî yıl içerisinde ortaya çıkabilecek ihtiyaçlar çerçevesinde ek ödenek alınması koşuluyla özel tertip Devlet iç borçlanma senedi ihracı hariç, bu limitin ek bütçe kanunlarıyla değiştirilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Ancak, özel tertip Devlet iç borçlanma senedi ihracı için ek ödenek alınması ve doğal afetler ile ağır ekonomik kriz halinde borçlanma limiti ek bütçe kanunuyla artırılabilcektir. Öte yandan, malî yıl içerisinde, ikrazen özel tertip Devlet iç borçlanma senedi ihracı, ilgili yıl bütçe kanunlarında belirlenecek limitle sınırlandırılmış olup bu ihraçlar net borçlanma limitinin dışında tutulmuştur.

Bu maddelere göre borçlanma limitinin 2020 yılı için hesaplanması:

Giderler.....1.082.021.197.000,00 TL.

Gelirler.....941.944.001.000,00 TL.

Fark.....140.077.196.000,00 TL.

4749 sayılı Kanunda belirtilen ilave limit artırımları (% 5+%5) dikkate alındığında bu tutar üst limit olarak; 154.435.108.590,00 TL'ye ulaşmaktadır.

Ancak Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından 10.08.2020 tarihinde web sitesinde yayımlanan Hazine Nakit Gerçekleşmeleri Tablosuna göre Temmuz 2020 sonu itibarıyla Net Borçlanma Tutarı 211.489.000.000,00 Türk Lirasına ulaşmış bulunmaktadır. Temmuz 2020 sonu itibarıyla yasal borçlanma limitinin 57.053.891.410,00 TL aşılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Benzeri bir durum 7156 sayılı 2019 yılı Merkezi Bütçe Kanunun uygulanması sırasında gerçekleşmiş, 90.106.456.230,00 TL tutarındaki üst borçlanma limiti 2019 yılı içerisinde Temmuz 2019 ayından itibaren aşılmış, bilahare beş ay sonra Aralık 2019 ayı içerisinde çıkarılan 05.12.2019 tarih ve 7194 sayılı “ Dijital Hizmet Vergisi İle Bazı Kanunlarda Ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” un 47 maddesiyle bu limit 70. Milyar TL artırılmıştır. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan Kamu Borç Yönetimi Raporunun Ocak sayısındaki verilere göre Aralık 2019 sonu itibarıyla 156.951.000.000 TL. net borçlanma yapılmıştır. Söz konusu rakam 2019 yılı için başlangıçta öngörülen 81.729.212.000.TL.lik tutar dikkate alındığında % 92’lik bir artışa tekabül etmektedir.

2019 yılında; Merkez Bankasının geçmişte birikmiş bulunan yedek akçelerinin Merkezi Yönetim Bütçesine gelir olarak aktarılması, imar affı uygulamasından ve bedelli askerlikten sağlanan kaynaklar dikkate alındığında 123.7 Milyar TL. olarak gerçekleşen 2019 yılı Merkezi Yönetim bütçesi açığının ve bununla ilgili olarak borçlanma gereğinin 250 Milyar TL. civarında olması gerekecekti.

Covid-19 virüsünün ilave olarak neden olduğu ekonomik daralma ve bunun vergi gelirlerine olan etkisi 2020 yılı bütçe uygulama sonuçlarında da etkisini göstermektedir. Temmuz 2020 sonu itibarıyla gerçekleşen 139.1 Milyar TL.’lik bütçe açığı başlangıçta öngörülen 2020 yılı bütçe açık rakamının (138.873 Milyar TL)’nin 274 Milyon TL üzerinde realize olmuş bulunmaktadır. 2019 yılında 132.4 oranında gerçekleşen iç borç çevirme oranı Temmuz 2020 itibarıyla % 309’a ulaşmış bulunmaktadır.

Ekonomideki mevcut durum, söz konusu göstergeler ve eğilimler 2020 yılı bütçe gider, gelir ve borçlanma öngörülerinin tamamen değişmesi gerektiğini ifade etmekte, 2020 yılında Merkezi Yönetim Bütçesi için borçlanma gereğinin 400 Milyar TL’yi aşacağı tahmin edilmektedir. Bu nedenle ek bütçe teklifinin bir an önce T.B.M.M.’ye sevki gerekmektedir, bu aynı zamanda yasal bir zorunluluktur.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun “ Merkezi Yönetim Bütçesinin Görüşülmesi” başlıklı 19. maddesi;

“.....Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçelerindeki ödeneklerin yetersiz kalması halinde veya öngörülmeven hizmetlerin yerine

getirilmesi amacıyla, karşılığı gelir gösterilmek kaydıyla, kanunla ek bütçe yapılabilir.”

hükümünü içermektedir.

Bu tespitlerden hareketle;

1-2020 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ve 4749 sayılı sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunla verilmiş bulunan toplam 154.435.108.590,00 TL'lik yasal borçlanma limitinin Temmuz 2020 ayı sonu itibarı ile 57.053.891.410,00 TL. aşılması hususunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

2-Bu durum borçlanma limiti konusunda yıllık bütçe kanunu ve ilgili 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunla yürütme organına verilen yetkinin; bütçenin gider - gelir tahminleri ve borçlanma rakamı ile ilişkilendirilmesini tamamen ortadan kaldırması anlamına gelmemekte midir?

3-Yürütme organına Bütçe Kanunu ve 4749 sayılı Kanunla verilmiş bulunan borçlanma yetkisinin aşımının nedeni nedir?

4-Mali disiplini de tamamen ortadan kaldıran bu yasal limit üstü borçlanma aynı zamanda bir nevi hukuksuzluk, kural tanımama anlamına gelmemekte midir?

5- 4749 sayılı Kanunun 5. maddesinin ikinci fıkrasında borçlanma limitinin yasal üst sınır olarak öngörülen 154.435.108.590,00 TL'ye kadar artırılması ile ilgili olarak öngörülen yasal prosedür uygulanmış mıdır? Bu konuda düzenlenen herhangi bir Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi mevcut mudur?

6-İlave borçlanma ihtiyacının T.B.M.M.'ye sunulması gerekli bulunan “Ek bütçe Tasarısı” yöntemi ile giderilmesini neden düşünmediniz? Bu durum “bütçe hakkı”nın T.B.M.M.’nin elinden alınması anlamına gelmemekte midir?

7-Borçlanma limitinin aşılması ile ilgili tasarruf Anayasanın 2, 87, 160. maddelerinde yer alan hükümlere aykırılık taşımamakta mıdır?

8-Temmuz 2020 sonu itibarıyla gerçekleşen 139.147 Milyar TL.'lik bütçe açığı rakamının başlangıçta öngörülen 2020 yılı bütçe açık rakamının (138.873 Milyar TL.)nin 274 Milyon TL. üzerinde gerçekleşmiş bulunduğu dikkate alındığında ek bütçe yasa teklifini ne zaman T.B.M.M.’nin gündemine getirmeyi düşünüyorsunuz?